

Dominik Szczepański

Wizja państwa w myśli politycznej Unii Wolności

Polityka i Społeczeństwo nr 10, 151-159

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dominik Szczepański

WIZJA PAŃSTWA W MYŚLI POLITYCZNEJ UNII WOLNOŚCI

Proces tworzenia zasad ustroju demokratycznego państwa w myśli politycznej Unii Wolności (UW), powstałej ze zjednoczenia Unii Demokratycznej (UD) i Kongresu Liberalno-Demokratycznego (KLD) 23 kwietnia 1994 r., kształtował się w oparciu o idee liberalizmu demokratycznego. Stanowiło to przeciwieństwo poprzedniego systemu politycznego, do którego często się odwoływano. Sam ustrój Polski Ludowej był oceniany negatywnie przez ideologów UW, dlatego uważano, że Polska Ludowa była państwem, które określano jako „niesprawne decyzyjnie, finansowo, bez demokratycznych procedur wyboru i legitymizacji władzy. Państwo nie sprzyjające aktywności obywateli i obywatelom nieprzyjazne” (Wójcik 2011: 177). Okres Polski Ludowej negowano także ze względu na dyktat systemu totalitarnego narzucony przez Związek Radziecki i sprawowanie przez Polską Zjednoczoną Partię Robotniczą (PZPR) kluczowej roli w rządzeniu państwem. Dotyczyło to również podporządkowania sobie przez PZPR struktur państwowych, przejęcia mechanizmów dotyczących kontroli oraz przepływu informacji (Klementewicz 1996: 66–68).

Wobec tak sprecyzowanej oceny poprzedniego ustroju, stanowiącego zaprzeczenie takich zasad jak demokracja, wolność, równość szans, politycy UW opowiedzieli się za koniecznością ustanowienia w Polsce ustroju, w którym faktyczna władza należeć miała do obywateli, biorących aktywny udział w podejmowaniu decyzji (*IV Kongres...* 1998: 1–2). Wymagało to również wprowadzenia takich mechanizmów, dzięki którym społeczeństwo mogło uczestniczyć w życiu publicznym na poziomie centralnym i lokalnym.

Odnosząc się do tytułowej kategorii politologicznej, należy stwierdzić, iż założenia dotyczące przyszłego ustroju politycznego państwa w myśli politycznej UW stanowiły w dużej mierze odwzorowanie kon-

cepcji programowych UD wypracowanych w latach 1990–1994, bowiem – jak podkreślił Donald Tusk – liberałowie z KLD nie stworzyli własnego projektu konstytucji, mimo iż niejednokrotnie byli inicjatorami powszechnej debaty dotyczącej znowelizowania ustawy zasadniczej (Tusk 1995: 5). Dorobek ideowy i programowy UD związany z uchwaleniem nowej konstytucji został zatem przejęty przez UW, o czym świadczyły przedłożone Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego projekty konstytucji 29 kwietnia 1993 r. i 9 maja 1994 r. (Chruściak 1997: 8 i 265).

Celem niniejszych rozważań jest przybliżenie wizji państwa w myśli politycznej Unii Wolności bez wnikania w niuanse pogładowe poszczególnych grup wewnątrzpartyjnych. Podstawę dla poznania kluczowych poglądów politycznych stanowiły źródła archiwalne, dokumenty partyjne, w tym materiały programowe, oraz teksty o charakterze publicystycznym.

Zasady dotyczące ustroju państwa znalazły swój zapis już w Deklaracji programowej UW z 23–24 kwietnia 1994 r., w której opowiedziano się za niepodległym państwem polskim „o republikańskim ustroju i demokratycznych rządach” (*Deklaracja...* 1994: 2)¹. Niepodważalnym fundamentem ustroju państwa miały być zatem rządy prawa, oparte na monteskiuszowskim trójpodziale władzy. Zgodnie z tym zapisem należy rozumieć, iż władzę publiczną w Rzeczypospolitej wykonywaną wyłącznie na podstawie oraz w granicach prawa miały sprawować parlament, prezydent, rząd, niezależne sądy oraz samorząd. W artykule 2 ust. 2 projektu konstytucji stwierdzono: „ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale, równowadze i współpracy władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej” (*Projekt konstytucji...* 1994: 1).

Konieczność zachowania wspomnianej równowagi i współpracy oznaczała dla twórców projektu konstytucji takie rozłożenie kompetencji poszczególnych władz, by nie doszło do nadmiernego skumulowania uprawnień w organach jednej z nich. W związku z tym istniała wyraźna potrzeba ustawowego określenia kompetencji każdej z władz. Zdaniem

¹ Powyższy zapis stanowił jedną z ważniejszych kwestii podniesionych w czasie dyskusji na I Kongresie Krajowym UW w 1994 r. W trakcie zgłaszanych poprawek do Deklaracji programowej obradujący delegaci postulowali zmianę zapisu „o ustroju republikańskim” i zastąpienie go sformułowaniem „parlamentarno-gabinetowym” lub „parlamentarnym”. Całość tej dyskusji zagał Jerzy Ciemniowski, który stwierdził, „że jest to przesądzenie bez żadnej dyskusji jednego z kluczowych problemów ustrojowych” (*Protokół...* 1994: 53).

Hanny Suchockiej w tych warunkach nie można było „forsować zasady sztywnego rozdziału, a zgodnie z tradycją przyjąć, że oznacza ona równowagę i wzajemne hamowanie władz” (Suchocka 1995: 11).

W zakresie władzy ustawodawczej parlament pozostawał najważniejszym organem regulującym porządek prawny państwa. Sejm składał się z 460 posłów wybieranych na czteroletnią kadencję w głosowaniu powszechnym, równym, tajnym, bezpośrednim i osobistym. Porównując ten zapis z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r., należy stwierdzić, iż ustawodawcy UW pominieli zapis o proporcjonalnych wyborach do Sejmu, który stanowi art. 96 ust. 2 ustawy zasadniczej. Jak zauważył słusznie politolog Rafał Głacjar, zasada proporcjonalności „znacznie utrudnia dokonanie ewentualnych zmian wprowadzających większościowy system wyborczy” (Głacjar 2010: 27–28). Rozwiązanie zaproponowane przez polityków UW świadczyło zatem o ich stosunkowo elastycznym nastawieniu wobec systemu wyborczego do Sejmu. W projekcie ustawy zasadniczej określono również prawa wyborcze, zwłaszcza prawo wybierania do Sejmu przysługujące każdemu obywatelowi, który ukończył 18 rok życia, oraz prawo wybieralności tych obywateli, którzy ukończyli 21 lat. Kompetencje posłów oraz Sejmu nie różniły się od obowiązujących przepisów konstytucyjnych.

Senat składał się ze 100 senatorów wybieranych w województwach przy zastosowaniu zasady większości względnej w wyborach powszechnych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym i osobistym (*Projekt konstytucji...* 1994: 18). Opowiedzenie się za Senatem, postulowanym jako „izba zastanowień i rozważań”, a w konsekwencji za parlamentem dwuizbowym było naturalną implikacją porozumień wypracowanych w czasie rozmów „Okrągłego Stołu”, a także stanowiło bezpośrednie zerwanie z radzieckim modelem ustrojowym. W ten sposób nawiązywano do tradycji polskiej demokracji i parlamentaryzmu (Piskorski 2000: 108). W projekcie ustawy zasadniczej wskazano, iż do Senatu mógł zostać wybrany każdy obywatel, który ukończył 30 rok życia. Zakres kompetencji Senatu miał się ograniczać wyłącznie do współdecydowania wraz z Prezydentem RP o powoływaniu i odwoływaniu rządu, a także sprawowania funkcji kontrolnych w stosunku do rządu (Szczeptański 2010: 165).

W toku dalszych ewolucji programowych partii w 2003 r. pojawił się postulat zmiany Senatu na „**izbę samorządów** z jedyną kompetencją *veta zawieszającego*, co zmuszałoby rząd do konsultowania jego inicjatyw gospodarczych z korporacjami pracodawców, pracobiorców czy działaczy lokalnych [pogrubienie i kursywa w oryginale – D.S.]”

(*Materiały...* 2003: 60–61)². Była to jedyna propozycja dotycząca kompetencji Senatu, bowiem inne rozwiązania dotyczące drugiej izby nie różniły się od dotychczasowych zapisów konstytucyjnych.

W kwestii systemu wyborczego prowadzono debatę na posiedzeniach Rady Krajowej UW. Najważniejsze założenia przedstawiono 16 marca 1996 r. Uwagi o ordynacji wyborczej zostały zreferowane przez Jana Lityńskiego i Grażynę Staniszewską. Główne konkluzje dotyczyły tego, iż Prezydium UW opowiedziało się za wprowadzeniem zmian rozdziału mandatów z listy krajowej, rozdzielanych „według proporcji uzyskanych głosów w skali kraju” (FCBG, *Protokół posiedzenia...* 1996: 3). W czasie tego posiedzenia opowiedziano się za zmianą systemu przeliczania głosów z metody d’Hondta na Sainte-Laguë oraz za wprowadzeniem systemu mieszanego, w którym część posłów miała być wybierana w okręgach jednomandatowych. Znalazło to potwierdzenie w przemówieniu sejmowym posła UW Tadeusza Jacka Zielińskiego, który 8 października 1999 r. stwierdził, iż należało utrzymać pięcioprocentowy próg wyborczy oraz wprowadzić zasadę Sainte-Laguë, gdyż metoda d’Hondta nie spełniała oczekiwań wyborców³.

W rekomendacji T.J. Zielińskiego pojawił się również argument ustanowienia „zasady, by spośród ogółu kandydatów zgłoszonych na liście okręgowej do Sejmu co najmniej 1/3 stanowiły kobiety. Unia Wolności stoi na stanowisku, że jest to właściwy sposób na zwiększenie udziału kobiet w Sejmach następnych kadencji” („Biuletyn Informacyjny” 1999: 1). Wśród propozycji prawa wyborczego znalazły się także rozwiązania dotyczące Senatu. Postulowano, by okręg wyborczy stanowiło każde z nowych województw, co tłumaczono tym, „iż senatorów na terenie całego kraju należy wybierać według jednolitej normy przedstawicielstwa” („Biuletyn Informacyjny” 1999: 1). W trakcie kolejnych dyskusji nad projektami ordynacji wyborczej sporą część poprawek zgłoszonych przez posłów UW uwzględniono w ustawie z 12 kwietnia 2001 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

² Propozycja ta została zgłoszona przez Bartłomieja Nowatorskiego, przewodniczącego Wrocławskiej Komisji Powiatowej UW.

³ Obie metody stosowane były do podziału mandatów wyborczych. System Sainte-Laguë polegał na tym, że liczbę głosów oddanych na poszczególne listy dzieliło się przez kolejne dodatnie liczby nieparzyste, natomiast metoda d’Hondta polegała na tym, iż liczbę ważnie oddanych głosów na poszczególne listy dzieliło się przez kolejne całkowite dodatnie liczby. Oba systemy różniły się tym, że metoda Sainte-Laguë sprzyjała małym, a metoda d’Hondta dużym ugrupowaniom.

Władzę wykonawczą według UW sprawować mieli prezydent oraz Rada Ministrów. Prezydent RP był ważnym podmiotem zajmującym samodzielną pozycję. Realizował koncepcję równoważenia władz, pełnił funkcję mediatora i arbitra. Jako głowa państwa wybierany był w pięcioprzymiotnikowych wyborach powszechnych. Jego cechą charakterystyczną było również wznoszenie się ponad wszelkie podziały polityczne. Prezydent wyposażony był w uprawnienia umożliwiające wprowadzenie stanu wojennego, posiadał inicjatywę ustawodawczą, prawo weta lub wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie zgodności ustawy z konstytucją oraz prawo ratyfikowania i wypowiedzania umów międzynarodowych. Był zwierzchnikiem sił zbrojnych, mianował Naczelnego Wodza w czasie wojny. W swoich ograniczonych kompetencjach nie mógł odwołać rządu ani wystąpić z wnioskiem o jego odwołanie.

Wśród pojawiających się koncepcji dotyczących prezydenta należy zwrócić uwagę, iż UW podtrzymała stanowisko UD, w którym domagano się, by prezydent nie realizował bieżącej polityki ani też nie odpowiadał za jej realizację. Oznaczało to zdjęcie z niego zadań na rzecz dbania o wysoki autorytet państwa oraz zapewnienie nie tylko stabilności, ale przede wszystkim spójności działania jego władz. Na prezydencie spoczywała jedynie odpowiedzialność za państwo, zaś realizowanie konkretnych kierunków działań państwa przewidziane było dla rządu.

Sprawność władzy wykonawczej była przedmiotem obrad II Kongresu Krajowego UW (1–2 kwietnia 1995 r.). W przyjętym wówczas dokumencie – „Karta reform ustrojowych” stwierdzono: „władza wykonawcza powinna być silna, ograniczona, o skonsolidowanej odpowiedzialności” (*Dokumenty II Kongresu...* 1995: 4–5). Przyjęcie tego zapisu oznaczało potrzebę jaśniejszego określenia kompetencji organów władzy wykonawczej, zasad dysponowania finansami publicznymi i kryteriów dotyczących awansu w służbie publicznej.

Wiele uwagi poświęcono także Radzie Ministrów. Zajmowała ona szczególne miejsce w strukturze aparatu państwowego. Do jej obowiązków należało m.in. składanie sprawozdań z działalności rządu (szczególnie z wykonania ustawy budżetowej), stanowienie aktów prawnych wykonawczych, zapewnienie ochrony interesów państwa, kierowanie organami administracji państwowej i ponoszenie za nie odpowiedzialności, prowadzenie polityki zagranicznej państwa oraz zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego (*Projekt konstytucji...* 1994: 25). Zgodnie z art. 116 projektu konstytucji prezydent dęsygnował premiera, natomiast ten na jego wniosek powoływał Radę

Ministrów w ciągu czternastu dni od rozpoczęcia pierwszego posiedzenia Sejmu. Tak wybrany rząd musiał uzyskać wotum zaufania w Sejmie zwykłą większością głosów. Inne regulacje zaproponowane przez ustawodawców UW nie różniły się od zapisów przyjętych w konstytucji.

Fundamentem istnienia demokratycznego państwa prawa pozostał dla polityków UW wymiar sprawiedliwości. W omawianym projekcie ustawy zasadniczej wskazano, iż w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej wymiar sprawiedliwości sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne i sądy wojskowe (*Projekt konstytucji...* 1994: 31). Politycy UW opowiedzieli się za wprowadzeniem zasady dotyczącej niezawisłości i niezależności sędziów, na straży której stać miała Krajowa Rada Sądownictwa. Ustawodawcom UW zależało na zapewnieniu obywatelom możliwości dochodzenia swoich praw na drodze sądowej. Do materii tej zaliczano dostępność sądów w postaci dostosowania opłat sądowych do możliwości obywateli, skrócenie czasu trwania spraw czy uproszczenie procedury w sprawach cywilnych i gospodarczych (Wójcik 2010: 200).

W programie UW z 1997 r. opowiedziano się za doinwestowaniem sądownictwa, zmianami systemu opłat sądowych, wprowadzeniem odpowiedniego systemu pomocy prawnej dla osób posiadających niższe zarobki, przybliżeniem wymiaru sprawiedliwości przez wprowadzenie sądów grodzkich, które zostały zlikwidowane w 1949 r., znacznym odciążeniem sądów, zwłaszcza w pracach technicznych, jak księgi wieczyste, postępowanie upominawcze, nakazowe i sprawy rejestrowe (*Deklaracja programowa...* 1997: 12). Opowiedziano się także za wprowadzeniem instytucji lekarza sądowego i świadka koronnego oraz zakupami kontrolowanymi, które w znacznej mierze przyczyniały się do opanowania przestępczości zorganizowanej.

Politycy UW należeli do środowiska, które zwykle określać się mianem „kontynuatora i strażniczka tego, co już zostało zrobione” [kursywa w oryginalne – D.S.] (Pietrzyk-Zieniewicz, Zieniewicz 1995: 102). Powyższe odwołanie świadczyło w dużej mierze o reformatorskim charakterze partii i miało związek z ustanowieniem w 1990 r. samorządu terytorialnego gminnego.

Głównym celem UW było to, aby samorząd dobrze pełnił swoją funkcję reformatora państwa, co wpisywało się w program odbudowy Polski proponowany przez polityków Unii. W związku z tym dążono do realizacji zasady „**mniej władzy centralnej – więcej samorządności w życiu publicznym, więcej środków publicznych wydawanych w samorządach pod większą społeczną kontrolą**” [pogrubienie

w oryginale – D.S.] (*Polska lokalna...* 1996: 1). Oprócz wzmocnienia kompetencji gmin, zapewnienia im suwerenności proponowano ustanowienie stabilnego systemu finansów gminnych. Miały one służyć m.in. zapewnieniu strażom gminnym należnej im pozycji w strukturze bezpieczeństwa publicznego, wzmocnieniu jednostek pomocniczych gmin, a więc dzielnic, osiedli i sołectw, oraz podejmowaniu wzmoczonych prac związanych ze stabilizacją organów wykonawczych gmin.

Ustanowienie powiatów, traktowanych w myśli politycznej UW jako małe ojczyzny, miało związek z koniecznością przeprowadzenia drugiego etapu reform. W 1996 r. postulowano utworzenie około trzystu powiatów, które miały stać się nie tylko gospodarzami terytorium obejmującego kilka gmin⁴, powiat to także reprezentacja wspólnot lokalnych i gwarant rozwoju Polski lokalnej („Biuletyn Informacyjny” 1996: 4). Ich ustanowienie związane było z realizacją zadań wykraczających poza możliwości wykonawcze samorządów gminnych w myśl zasady pomocniczości.

Postulat wprowadzenia trzeciego szczebla samorządu terytorialnego pojawił się w UW pod koniec 1994 r. Jako pierwsza z koncepcją utworzenia silnego województwa wyszła Irena Lipowicz. Zakres jego zadań zbliżony był do zadań gminy i powiatu. Koncepcja ta uległa znacznej intensyfikacji w ciągu kilku lat. Politycy tej partii opowiedzieli się za utworzeniem dwunastu województw, stanowiących największą jednostkę administracji w kraju o charakterze regionalnym⁵. Uzupełnieniem tej koncepcji był zgłoszony przez nich postulat regionalizacji państwa, zgodnie z którym opowiedziano się za utworzeniem dużych regionów. Jako przykład tych aglomeracji zaproponowano Małopolskę, Wielkopolskę i Śląsk. Realizacja powyższych założeń sprzyjać miała skuteczniejszemu rozwiązywaniu trudnych problemów regionalnych bez konieczności uzyskiwania politycznego wsparcia oraz środków od administracji centralnej.

⁴ 1 stycznia 1999 r. koalicja rządowa UW oraz Akcji Wyborczej Solidarność wprowadziła nowy, trójstopniowy podział terytorialny państwa. W jego wyniku utworzono 308 powiatów. Jak widać, był to wynik zbliżony do tego, który zaproponowali politycy UW.

⁵ Sejmowa debata nad ostateczną liczbą województw toczyła się w 1998 r. i oscylowała w granicach od dwunastu do siedemnastu. Orędownikiem utworzenia siedemnastego województwa (środkowopomorskiego) był prezydent Aleksander Kwaśniewski, który stamtąd się wywodził. W początkowym okresie A. Kwaśniewski zawetował projekt przewidujący piętnaście województw. Ostatecznie 26 lipca 1998 r. podpisał ustawę zakładającą powołanie szesnastu województw, mimo iż nie był z niej zadowolony.

Reasumując, należy stwierdzić, iż obraz rzeczywistości politycznej kształtowany w środowisku, którego członkowie brali czynny udział w rozmontowaniu systemu komunistycznego i wprowadzaniu Polski na drogę demokratyzacji, w dużej mierze pozostawał zbliżony do tych regulacji, które zostały zawarte w najważniejszych aktach prawnych, takich jak Konstytucja RP, ustawy o ordynacjach wyborczych do Sejmu i Senatu czy ustawy szczegółowe (o samorządzie gminnym, powiatowym i wojewódzkim). Postulowana wizja państwa stanowiła najbardziej pożądaną koncepcję ustroju politycznego, na którą złożyły się doświadczenia UW oraz jej poprzedniczek UD i KLD. Sumptem tych działań było uchwalenie w drodze konsensusu politycznego Konstytucji RP w 1997 r., a także utworzenie trójszczeblowej struktury samorządu terytorialnego. Politycy UW nie ograniczali się wyłącznie do propozycji zawartych w dokumentach programowych, lecz skutecznie włączyli się w proces legislacyjny. Wraz z rozwojem „Polski lokalnej” politycy UW dostrzegali możliwość zbudowania „Polski samorządnej”, w której byłyby respektowane zasady wolności, poszanowania godności jednostki ludzkiej oraz równego dostępu do edukacji, urzędów i miejsc pracy.

Bibliografia

- „Biuletyn Informacyjny” [Unia Wolności] 1996, nr 10–11.
„Biuletyn Informacyjny” [Unia Wolności] 1999, nr 34.
Chruściak R., 1997, *Uwagi o projektach konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z lat 1989–1997* [w:] *Projekty konstytucji 1993–1997*, cz. 1, do druku przygotował R. Chruściak, Warszawa.
IV Kongres Krajowy Unii Wolności, 1998, Warszawa.
Deklaracja programowa I Krajowego Kongresu Unii Wolności, 1994, Warszawa.
Deklaracja programowa: Unia Wolności wobec szans i zagrożeń dla Polski. III Kongres Unii Wolności, 1997, Warszawa.
Dokumenty II Kongresu Krajowego Unii Wolności, 1995, Warszawa.
Glacjar R., 2010, *Wizje ustroju państwa w programach politycznych polskich ugrupowań liberalnych* [w:] *Polskie ugrupowania liberalne*, red. Ł. Tomczak, Wrocław.
Klementewicz T., 1996, *Problemy syntezy badań nad PRL* [w:] *Polskie przemiany lat 90-tych. Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej przez WDiNP UW w dniach 1–2 grudnia 1994 roku*, red. M. Szyłko-Skoczny, J. Adamowski, Warszawa.
Materiały na Konferencję Programową Unii Wolności, 2003, Warszawa.
Pietrzyk-Zieniewicz E., Zieniewicz A., 1995, *Wizerunki autoprezentacyjne ważniejszych ugrupowań politycznych w telewizyjnej kampanii wyborczej w roku 1993* [w:] *Wybory parlamentarne 1991 i 1993 a polska scena polityczna*, red. S. Gebethner, Warszawa.

- Polska lokalna: nasze cele*, 1996, Warszawa.
- Projekt konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej Klubu Parlamentarnego Unia Demokratyczna*, 1994, Warszawa.
- Protokół Kongresu Zjednoczeniowego Unii Demokratycznej i Kongresu Liberalno-Demokratycznego*, 23–24.04.1994, Warszawa.
- Protokół posiedzenia Prezydium Unii Wolności*, 16.03.1996, Warszawa.
- Szczepański D., 2010, *Powstanie i program Unii Wolności* [w:] *Myśl polityczna w Polsce w XX–XXI wieku. Wybrane problemy*, red. H. Cimek, Rzeszów.
- Tusk D., 1995, *Wizja parlamentu w nowej konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa.
- Suchocka H., 1995, *Wizja parlamentu w nowej konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa.
- Wójcik A., 2010, *Myśl polityczna ugrupowań liberalno-demokratycznych* [w:] *Myśl polityczna w Polsce po 1989 roku. Wybrane nurty*, red. E. Maj, A. Wójcik, Lublin.
- Wójcik A., 2011, *Liberalno-demokratyczny model demokracji III Rzeczypospolitej – refleksje o myśli politycznej Unii Demokratycznej i Unii Wolności* [w:] *Cechy – procesy – przebudowa. Przestrzeń publiczna we współczesnych systemach politycznych*, red. W. Paruch, P. Maj, T. Kozięło, Rzeszów.

**Dominik Szczepański, A VISION OF THE STATE
IN UNIA WOLNOŚCI'S POLITICAL THOUGHT**

Abstract

The aim of the article was to present the UW party's assumptions of the political system of the country. A particular attention was paid to the principle of separation of powers and the need to maintain a balance between the legislative, administrative and judicatory power. The scope of the various authorities have been discussed, and specific solutions pointed at which, according to UW ideologues, may have contributed to their better functioning.

Key words: political party, Union Freedom, constitution, democracy